

Sygn. akt II S 465/19

POSTANOWIENIE

Dnia 14 listopada 2019 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie II Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia Katarzyna Biernat - Jarek
Sędziowie:	Beata Tabaka Magdalena Meroń - Pomarańska

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2019 r. w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy ze skargi M. S.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania bez nieuzasadnionej zwłoki sprawy w postępowaniu sądowym prowadzonym przez Sąd Rejonowy dla Krakowa - Nowej Huty w Krakowie pod sygn. I Ns 75/16/N

postanawia:

1. stwierdzić przewlekłość postępowania w sprawie toczącej się przed Sądem Rejonowym dla Krakowa - Nowej Huty w Krakowie pod sygn. I Ns 75/16/N;
2. przyznać skarżącemu M. S. od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego dla Krakowa - Nowej Huty w Krakowie sumę pieniężną w kwocie 2.000 zł (dwa tysiące złotych);
3. zasądzić od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego dla Krakowa - Nowej Huty w Krakowie na rzecz skarżącego M. S. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania;
4. zwrócić skarżącemu kwotę 200 zł (dwieście złotych) uiszczoną tytułem opłaty od skargi.

SSO Beata Tabaka SSO Katarzyna Biernat - Jarek SSO Magdalena Meroń - Pomarańska

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 5 października 2019 r. M. S. wniósł skargę na naruszenie jego prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu sądowym prowadzonym przez Sąd Rejonowy dla Krakowa – Nowej Huty w Krakowie pod sygn. akt I Ns 75/16/N, żądającej stwierdzenia przewlekłości postępowania w sprawie, przyznania mu od Skarbu Państwa kwoty 6000 zł w związku ze stwierdzoną przewlekłością postępowania oraz zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Krakowa – Nowej Huty w Krakowie na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, w wysokości według norm prawem przewidzianych.

Na poparcie swojego stanowiska skarżący podniósł, że dnia 13.01.2016 r. złożono do Sądu Rejonowego dla Krakowa - Nowej Huty wniosek o podział majątku po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej. Pomimo, iż kwestia „wpadkowa” (zwolnienie od kosztów Wnioskodawcy) zakończyła się uiszczeniem przezeń opłaty sądowej dnia 13.05.2016 r., Sąd I termin rozprawy wyznaczył dopiero w kwietniu 2017 r., tj. ponad rok od złożenia wniosku i ok.

9 miesięcy od wpływu odpowiedzi na wniosek o podział złożonej przez uczestniczkę. Pierwszą rozprawę wyznaczono zaś dopiero na 14.06.2017 r. (niemal półtora roku od złożenia wniosku). Kolejny termin wyznaczono na 11.10.2017 r., kolejny zaś na 17.01.2018 r., przy czym termin ten został odwołany. Kolejny termin ustalono dopiero na 12.06.2018 r. (pięć miesięcy później, niż planowany pierwotny termin, i 9 miesięcy od czasu uprzedniej rozprawy). Na w/w terminie rozprawy dnia 12.06.2018 r. Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu szacowania wartości nieruchomości – lecz odezwa w tym zakresie do biegłego została wydana dopiero 02.01.2019 r. (prawie pół roku później). Opinia w sprawie wpłynęła 19.04.2019 r., zaś 07.05.2019 r. skierowano do uczestników wezwanie do złożenia ew. zarzutów do opinii. Żadna ze stron nie złożyła zarzutów. Skarżący wyjaśnił, że w efekcie, od upływu terminu do złożenia ew. zarzutów do opinii (koniec maja 2019 r.), do chwili złożenia przedmiotowej skargi (05.10.2019 r.) – tj. łącznie przez okres ok. 5 miesięcy, w sprawie nie podjęto żadnych czynności. Od czasu wpływu wniosku do chwili obecnej minął okres niemalże 4 lat, a mimo to sprawa w dalszym ciągu pozostaje nierozstrzygnięta.

W odpowiedzi na skargę Skarb Państwa - Prezes Sądu Rejonowego dla Krakowa- Nowej Huty w Krakowie wniósł o oddalenie skargi.

W uzasadnieniu przedstawił dotychczasowy przebieg postępowania i podejmowane w jego toku kolejne czynności, podkreślając, że zasadniczą przyczyną długotrwałości postępowania w niniejszej sprawie jest znaczne, utrzymujące się od kilku lat obciążenie referatów sędziów orzekających w I Wydziale Cywilnym oraz ilość czynności koniecznych do podjęcia w toku postępowania. Referat sędzi sprawozdawcy, prowadzącej postępowanie z wniosku skarżącego, liczy ponad 600 spraw czynnych, a dodatkowo sędzia przebywała na długotrwałym zwolnieniu lekarskim oraz urlopie.

Sąd Okręgowy ustalił:

Dnia 13 stycznia 2016 roku do Sądu Rejonowego dla Krakowa – Nowej Huty złożony został wniosek M. S. o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów postępowania. Zarządzeniem z dnia 27 stycznia 2016 roku pełnomocnik M. S. został wezwany do szczegółowego wykazania dochodów i wydatków wnioskodawcy w związku ze złożonym wnioskiem o zwolnienie z kosztów postępowania. 15 lutego 2016 r. do Sądu wpłynęło pismo pełnomocnika wnioskodawcy uzupełniające braki, o które był on wzywany. Postanowieniem z dnia 26 kwietnia 2016 roku wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych został oddalony w całości. W wyniku skargi na orzeczenie referendarza, postanowieniem z dnia 13 czerwca 2016 roku umorzono zostało postępowanie w przedmiocie skargi na orzeczenie referendarza sądowego w zakresie zwolnienia wnioskodawcy od opłaty sądowej od pozwu oraz utrzymano w mocy w pozostałym zakresie zaskarżone orzeczenie. Pismem z dnia 21 czerwca 2016 roku wezwano uczestniczkę B. S. do złożenia odpowiedzi na wniosek. Odpowiedź została przez nią złożona dnia 13 lipca 2016 roku. Dnia 15 września 2016 roku wydano zarządzenie, którym sprawę przydzielono do referatu SSR Magdaleny Besztak – Malinowskiej, która powracała po urlopie. Zarządzeniem z dnia 27 września 2019 roku Sędzia poleciła doręczyć odpis odpowiedzi na wniosek pełnomocnikowi wnioskodawcy i określiła mu termin na złożenie repliki. Dnia 2 listopada 2016 r. wnioskodawca złożył replikę, a zarządzeniem z dnia 2 grudnia 2016 roku Sędzia poleciła jej doręczenie uczestniczce. Zarządzeniem z dnia 29 marca 2017 r. wyznaczono termin rozprawy na dzień 14 czerwca 2017 roku. Na rozprawie tej przesłuchano świadków i wyznaczono kolejny termin rozprawy na 11 października 2017 roku. Zarządzeniem z dnia 11 października 2017 r. Przewodnicząca I Wydziału odwołała rozprawę wyznaczoną na 11 października 2017 r. wobec choroby Sędziego Referenta i braku możliwości wyznaczenia do prowadzenia rozprawy innego sędziego. Zarządzeniem z dnia 20 października 2017 roku wyznaczono nowy termin rozprawy ustalając go na dzień 17 stycznia 2018 roku. Następnie, zarządzeniem z dnia 10 stycznia 2018 r. Przewodnicząca I Wydziału Cywilnego odwołała rozprawę wyznaczoną na dzień 17 stycznia 2018 r. z powodu choroby Sędziego Referenta i braku możliwości wyznaczenia do prowadzenia rozprawy innego sędziego. Postanowieniem z dnia 12 marca 2018 roku przyznano wynagrodzenia na rzecz (...) spółki akcyjnej tytułem wynagrodzenia za udzielenie informacji stanowiącej tajemnicę bankową. Zarządzeniem z dnia 12 marca 2018 r. wyznaczony został nowy termin rozprawy, który ustalony został na dzień 12 czerwca 2018 r. Na rozprawie zostały przesłuchane strony. Sąd postanowił także przeprowadzić dowód z opinii biegłego rzeczoznawcy majątkowego na okoliczność wartości mieszkania stron i nakładów oraz dowód z opinii biegłego ds. szacowania nieruchomości na okoliczność oszacowania nieruchomości wchodzących w skład majątku wspólnego. Rozprawa odroczone została z terminem na piśmie. Zarządzeniem z dnia

10 grudnia 2018 roku Sąd zwrócił się do biegłego rzeczoznawcy majątkowego z odezwą zakreślając mu termin na sporządzenie opinii wynoszący 1,5 miesiąca. Akta zostały odebrane przez biegłą w dniu 22 stycznia 2019 r. Dnia 19 stycznia 2019 r. do Sądu wpłynęła opinia biegłej wraz z aktami sprawy. Zarządzeniem z dnia 29 kwietnia 2019 r. polecono doręczenie pełnomocnikom stron odpisu opinii celem złożenia ewentualnych zarzutów. Zarządzeniem z dnia 8 października 2019 r. wyznaczono termin rozprawy na dzień 15 stycznia 2020 r.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Skarga zasługiwała na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (dalej: „ustawa”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Przepis art. 2 ust. 2 tej ustawy stanowi, że dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawilości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania. Po myśli art. 1 ust. 3 przepisy ustawy stosuje się zgodnie ze standardami wynikającymi z Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. poz. 284, ze zm.). Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, dotyczące wykładni art. 6 Konwencji wskazuje, że długotrwała i całkowita bezczynność sądu zwykle oznacza naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji. Do nieuzasadnionej zwłoki w rozpoznaniu sprawy może dojść zarówno wskutek bezczynności (zaniechania), jak i wskutek działania sądu. Odpowiada temu nakaz rozważenia przy rozpoznawaniu skargi nie tylko terminowości podjętych przez sąd czynności, ale także ich prawidłowości. W konsekwencji o przewlekłości postępowania można mówić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy.

Analiza powyższych przepisów nie pozostawia więc wątpliwości, że nie każda zwłoka w rozpoznaniu sprawy stanowi naruszenie prawa strony do sądu, lecz tylko taka, która nie znajduje uzasadnienia w realiach sprawy. Ocena, czy w konkretnej sprawie doszło do przewlekłości postępowania, nie powinna ograniczać się wyłącznie do upływu czasu i subiektywnych odczuć skarżącego, lecz być wypadkową czynników obiektywnych, z uwzględnieniem czasu niezbędnego do podejmowania działań zgodnych z obowiązującymi przepisami, przewidującymi zachowanie określonych procedur. Nie każda przy tym zwłoka może być przyczyną stwierdzenia przewlekłości, lecz jedynie zwłoka nieuzasadniona. Jak już wskazano powyżej, ocena, czy postępowanie trwa dłużej niż to konieczne, dokonywana musi być zawsze na podstawie zarówno analizy charakteru dokonywanych czynności, jak i stanu faktycznego sprawy (por. także postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 16 kwietnia 2014 r., sygn. akt II S 17/14, postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 maja 2005 r. sygn. akt II S 26/05).

Sąd Okręgowy poddał analizie terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd Rejonowy w sprawie dotyczącej podziału majątku wspólnego. W ocenie Sądu Okręgowego analiza czynności podejmowanych przez Sąd Rejonowy prowadzi do stwierdzenia, że zasadny jest zarzut przewlekłości postępowania w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy. Na przestrzeni prawie 4 lat trwania postępowania, w sprawie odbyły się zaledwie 2 rozprawy, wydana

została jedna opinia biegłego oraz zwrócono się do różnych instytucji celem nadesłania dokumentów. Należy także przyjąć, iż w tym czasie dochodziło do nadmiernego wydłużania okresów dzielących kolejne czynności zmierzające do merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy – zwłaszcza techniczne lub nieskomplikowane, a niezbędne dla nadania prawidłowego biegu sprawie - ponad rozsądne miary, a także do wadliwej organizacji toku postępowania i okresowego zaniku aktywności Sądu Rejonowego, co podważało konstytucyjne, konwencyjne i proceduralne dyrektywy osądzania w rozsądnym terminie spraw sądowych.

W szczególności należy zauważyć, że pierwsza rozprawa została wyznaczona na termin przypadający prawie 18 miesięcy po wpływie kompletnego pod względem formalnym wniosku inicjującego postępowanie. Faktem jest, iż w czasie tym rozpoznawany był wniosek o zwolnienie wnioskodawcy od kosztów sądowych, jednakże to postępowanie „wpadkowe”, zakończone zostało wydaniem postanowienia 13 czerwca 2016 roku. Nawet więc biorąc pod uwagę konieczność rozpoznania tej kwestii, pierwsza rozprawa odbyła się, dopiero po roku od wydania prawomocnego postanowienia w tym zakresie. Po wydaniu ww. postanowienia Sąd podejmował jedynie czynności techniczne związane z doręczaniem odpisów pism stronom, a rozprawa wyznaczona została dopiero zarządzeniem z dnia 29 marca 2017 roku. Kolejne terminy rozpraw wyznaczone na dzień 11 października 2017 r. i 17 stycznia 2018 r. zostały odwołane z powodu choroby Sędziego Referenta. W konsekwencji druga rozprawa odbyła się dopiero 12 czerwca 2018 r., a więc rok po odbyciu pierwszej z rozpraw. Sąd długo zwlekał także z wystosowaniem odezwy do biegłego, bowiem o sporządzeniu opinii postanowiono na rozprawie 12 czerwca 2018 r., a odezwa skierowana została dopiero zarządzeniem z dnia 10 grudnia 2018 roku. Dnia 19 stycznia 2019 r. do Sądu wpłynęła opinia biegłej wraz z aktami sprawy, tymczasem dopiero po 10 miesiącach, zarządzeniem z dnia 8 października 2019 r. wyznaczono termin rozprawy na dzień 15 stycznia 2020 r. Trzecia rozprawa odbędzie się więc po ponad 1,5 roku od drugiej z rozpraw.

Godzi się w tym kontekście podkreślić, że skuteczność i efektywność ochrony sądowej udzielanej w postępowaniu cywilnym wymaga nie tylko tego, by konkretyzacja uprawnień i obowiązków podmiotów prawa w rozstrzygnięciu sądowym była merytorycznie prawidłowa, lecz także tego, by orzeczenie to było wydane możliwie jak najszybciej. Im dłużej bowiem postępowanie, tym niższa jest dla stron (uczestników) realna wartość osiągniętego w nim rezultatu. Zgodnie z art. 6 § 1 k.p.c., sąd zobligowany jest dążyć do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki i aktywnie przeciwdziałać przewlekłości postępowania.

Dostatecznego usprawiedliwienia zaistniałego stanu rzeczy nie mogło stanowić powołane w odpowiedzi na skargę znaczące obciążenie sędziów wydziału cywilnego. Sąd Okręgowy rozumie bowiem w pełni trudną sytuację Sądów Rejonowych, znaczne obciążenie referatów, braki kadrowe. Jednakże tego rodzaju okoliczność świadczyć może jedynie o braku zawinienia po stronie konkretnych osób np. sędziów lub referendarzy, którym sprawę przydzielono do rozpoznania lub pracowników, którym powierzono wykonanie poszczególnych zarządzeń. Problemy organizacyjne, same w sobie nie mogą jednak usprawiedliwiać nadmiernego wydłużenia procedowania w sprawie. Obowiązek rozpoznania sprawy przez sąd w rozsądnym terminie polega na takiej organizacji systemu jurysdykcyjnego, aby właściwe sądy mogły podolać rozstrzygnięciu spraw sądowych w rozsądnych terminach. Wyraźnie akcentowane jest to w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, gdzie wskazuje się, że to Państwo ma obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej, w tym zapewnienia optymalnej obsady kadrowej sądów, tak aby nie dochodziło do przewlekłości postępowania (por. np. wyrok ETPCz 32734/96 z 21 grudnia 2000 r. Wasilewski przeciwko Polsce). Przewlekłość postępowania ma więc charakter obiektywny w tym sensie, że jest oderwana od kwestii „zawinienia” organu prowadzącego to postępowanie, zaś powinnością Państwa jest podjęcie takich działań organizacyjnych, legislacyjnych i finansowych, by sprawy toczyły się bez zbędnej zwłoki. Stąd też braki kadrowo-organizacyjne ani nadmierne obciążenie pionu orzeczniczego lub pracowników sekretariatu, będące skutkiem dużego wpływu spraw i niedostatecznej obsady etatów orzecznich i urzędniczych nie mogą usprawiedliwiać pozbawienia strony prawa do sprawnego rozpoznania jej sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 342 oraz z dnia 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 121).

W świetle powyższych uwag objęte skargą postępowanie trwało niewątpliwie znacznie dłużej, aniżeli powinno w okolicznościach rozpatrywanej w nim sprawy i jako takie dotknięte było przewlekłością w rozumieniu art. 2 powołanej

ustawy, której zaistnienie Sąd Okręgowy stwierdził, orzekając jak w punkcie 1. sentencji niniejszego postanowienia na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy.

W konsekwencji, na podstawie art. 12 § 4 ustawy, Sąd Okręgowy przyznał skarżącej od Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego dla Krakowa – Nowej Huty w Krakowie 2000,00 zł. Zgodnie bowiem ze wskazaną regulacją uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa, a w przypadku skargi na przewlekłość postępowania prowadzonego przez komornika - od komornika, sumę pieniężną w wysokości od 2000 do 20 000 złotych. Wysokość sumy pieniężnej, w granicach wskazanych w zdaniu pierwszym, wynosi nie mniej niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Mając na uwadze, iż postępowanie w sprawie toczy się prawie 4 lata, Sąd Okręgowy uznał za zasadne zasądzenie na rzecz skarżącego kwoty 2000 zł, która odpowiada dolnej granicy ustawowego przedziału kwotowego.

Wobec zasadności skargi skarżący mógł również domagać się zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 240 zł, to jest w stawce minimalnej ustalonej stosownie do przedmiotu sprawy w oparciu o § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.), o czym orzeczono w pkt 3. sentencji.

O zwrocie uiszczonej przez skarżącego opłaty od skargi orzeczono w pkt 4. Sentencji stosownie do treści art. 17 ust. 3 ustawy.

SSO Beata Tabaka SSO Katarzyna Biernat - Jarek SSO Magdalena Meroń – Pomarańska